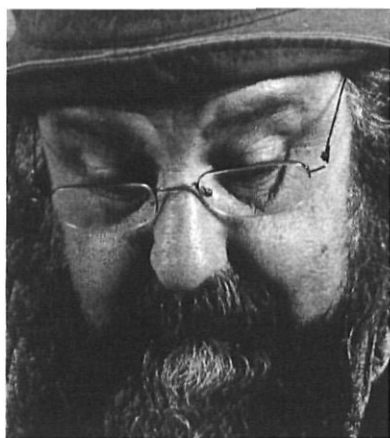

Figures

Àngel Daban, l'“animainador”

Text: *Xevi Planas*

Fotos: *Josep Maria Oliveras*

Àngel Daban, pedagog aficionat als jocs de paraules, és un animador per a mainada al qual li agrada presentar-se com a “animainador”. Va començar la seva carrera en contacte amb Xesco Boix i va conèixer la popularitat a l'inici dels anys vuitanta com a presentador de diversos programes per a infants a Televisió Espanyola a Catalunya. Bonhomíós i tímidament rialler, mai no s'afaita la seva abundant barba ni es treu el barret.

L'afició a cantar li ve de família?

A tota la meua família sempre li ha agradat cantar. Tinc un record idíl·lic de les trobades familiars a can Casals de Bonmatí, la casa pairal de la família de la meua àvia materna, de la qual provenia el fundador d'aquesta colònia. Ens assèiem al voltant de la llar a torrar castanyes, explicar històries i ajuntar les veus cantant cançons. A casa es vivia un esperit musical. La meua mare tocava el piano i l'orgue de l'església, fins que es va casar i es va dedicar a la llar. Tant jo com l'Anna, en Pin i en Quim, els meus germans, cantàvem amb les nostres colles i alhora compartíem un repertori comú de cançons, perquè ens movíem en un mateix cercle. Eres a

casa i si un germà veia que estaves assajant se t'oferia per fer una segona veu. Fer veus era com un joc que es respirava en l'ambient de casa, sobretot en les festes d'aniversari o de Nadal.

De quina manera el va influir el fet que el seu pare fos militar?

Com que el meu pare era coronel de l'exèrcit, vivíem als pavellons militars. Jo no acabava d'encaixar dins els esquemes dels veïns. Els meus pares eren molt oberts i em deixaven fer la meua, però em trobava que els veïns em paraven quan em veïen que portava un adhesiu a favor de la llibertat d'expressió o contra les centrals nuclears. Jo era una nota discordant dins aquell sector.

"Cada vegada es traspassen més responsabilitats a l'escola, i el cert és que l'escola va molt carregada"

ÀNGEL DABAN I MASSANA

va néixer el 5 d'octubre del 1957 a Girona. És llicenciat en ciències de l'educació. Va començar a cantar cap al 1972 amb el grup Alfa-Omega i un parell d'anys més tard va iniciar la seva carrera d'animador per a mainada. És, juntament amb Xesco Boix i Jordi Roura, un dels pioners de la cançó per a infants als Països Catalans. Té publicats els discos *Birondaina xiribincleta* (1980), *Peixos amb sabates* (1982), *Ball volat* (2001) i *Papus, cuques i bestioletes* (2002). Ha estat cofundador dels col·lectius d'animadors Cinc dits d'una mà (amb el qual va publicar la casset *Som de pas* el 1984) i Associació de Músics i Animadors Professionals d'Espectacles Infantils (AMAPEI).

El 1979 va començar a col·laborar al programa «Mainada», de Ràdio 4. Entre el 1982 i el 1990 va treballar per a Radiocadena a Girona i Ràdio 5. Des del 1997 dirigeix i presenta el programa «La butxaca del gegant» a Onagirona. El 1980 va iniciar les seves col·laboracions en diversos espais de Televisió Espanyola a Catalunya: «Quitxalla», «La cucafera», «Xocolata desfeta», «Planeta imaginari», «Tripijocs», «Pica-puça», «Directe al 2»... Ha col·laborat al diari *El Punt* i la revista *Presència*. Va ser professor de l'escola de monitors de l'Ajuntament de Girona entre el 1985 i el 1987.

Però mai no vaig viure cap enfrontament fort amb els veïns. Ells volien simplement fer-me reflexionar i jo, que em sentia motivat a qüestionar-me més les coses, els exposava els meus arguments. La vida dels militars llavors era molt tancada. Tenien un supermercat per a ells, uns espais d'esbarjo propis... Si jo havia d'anar al barber, anava al de la caserna... Vivia unes situacions una mica estranyes, si les comparava amb les que vivien els meus amics que no eren fills de militar. Però res de tot això no em va traumatitzar. Ho vaig pair d'una manera natural. Tenia a la meua habitació cartells de la CNT, a favor dels drets humans, contra la pena de mort... El meu pare m'ho respectava. No era gens rígid. Era llicenciat en ciències polítiques i es definia com un militar de carrera que se situava per damunt de consideracions polítiques...

Com recorda la Girona de la seva infantesa?

Tinc un record d'una Girona freda. Vivíem en una planta baixa molt gran, de sostres alts, al carrer Migdia, que llavors encara no era asfaltat. Tinc molt presents la humitat, l'aigua baixant amb força els dies de pluja, les basses glaçades que trepitjàvem... No puc oblidar la fortor de la fàbrica Pagans, el fàstic que ens provocava trobar ossos pel carrer, la sirena dels Químics que ens despertava sempre, els timbals i les trompetes dels soldats que tocaven diana... La música militar em deixava indiferent, com li passava al protagonista de la cançó de Georges Brassens.

A què jugava de petit?

Els nostres jocs eren molt durs. Formàvem bandes que anàvem a cops de rocs les unes contra les altres. Vam quedar marcats amb cicatrius al front i vam acabar amb els genolls pelats. On ara hi ha l'escola Migdia i l'institut Sobrequés hi havia un descampat ple

de cotxes i camions rovellats que estaven abandonats. Hi entràvem a jugar sense ser conscients que hi podíem prendre mal. Jugava molt al carrer, moltes estones en colla, a tres en ratlla o al que fos, però també moltes estones tot sol, seguint fornigues, buscant cucs o fent forats. La primera vegada que devia veure la televisió devia ser als deu o dotze anys, a casa d'un veí que mirava *Bonanza*.

El seu pas per l'escola va ser positiu?

Vaig anar a La Salle des dels sis anys. Tinc un bon record de l'*hermano* Tomàs. Era el típic home bondadós, pacient i tranquil, que t'ho donava tot i que et formava amb un coneixement enciclopèdic. També recordo amb afecte el senyor Lluís Comamala, que coneixia la meua mare de quan eren joves. No tinc gaires records negatius de l'escola, a part del de la insistència d'un mestre que tant sí com no volia que jo fes les coses amb la mà dreta. De petit jo era esquerrà. Quan jo tenia cap a nou anys aquest mestre em suspenia de dibuix si endevinava que li presentava una làmina que havia dibuixat amb la mà esquerra.

Viure l'adolescència entre el final dels anys seixanta i el començament dels anys setanta devia ser estimulante, per les motivacions d'aquell moment històric...

Van ser uns anys bonics. El meu cercle d'amistats girava entorn de l'ambient de la parròquia del barri de Sant Josep. Vaig passar per diferents corals que m'animaven a cantar, com la que dirigia a la parròquia el senyor Julià, que més tard va muntar el col·legi Montessori. Si no volies caure en mans de l'OJE i de les institucions del franquisme, només et quedaven el recurs d'espavilar-te tot sol o el d'apuntar-te als moviments d'església, que eren llavors els principals dinamitzadors de la vida juvenil, i treballaven a favor de

“Són els adults que s’han de saber acostar als infants i no al revés. Quan veig un programa de televisió en què els nens imiten els grans, em sap greu”

l'amistat, la solidaritat i tots els valors humans. Vaig ser monitor del MIJAC i més tard vaig ser-ho del grup de la parròquia de Vista Alegre, perquè m'ho van demanar quan va morir l'Àngel Blanch, un monitor d'allà que jo coneixia. Primer em va fer cosa anar-hi, perquè ell també cantava i també es deia Àngel. Els seus companys estaven molt dolguts per la seva pèrdua, i jo pensava que potser el fet que jo també em digués Àngel i cantés podia ser una mica delicat. La veritat és que tot va funcionar molt bé. Són experiències que et marquen la vida, com la que vaig viure després quan vaig conèixer a fons l'escoltisme durant un parell d'anys a l'agrupament Sant Narcís. Tot plegat em va servir per anar-me introduint en el món de la mainada i de l'esplai. Vaig estudiar ciències de l'educació i vaig encetar un camí orientat a fer passar bones estones als altres cantant. De seguida em vaig trobar dedicant-me a l'animació per a mainada. M'hi sentia molt i molt a gust. Havia conegut en Xesco Boix i tenia contacte amb en Jaume Arnella.

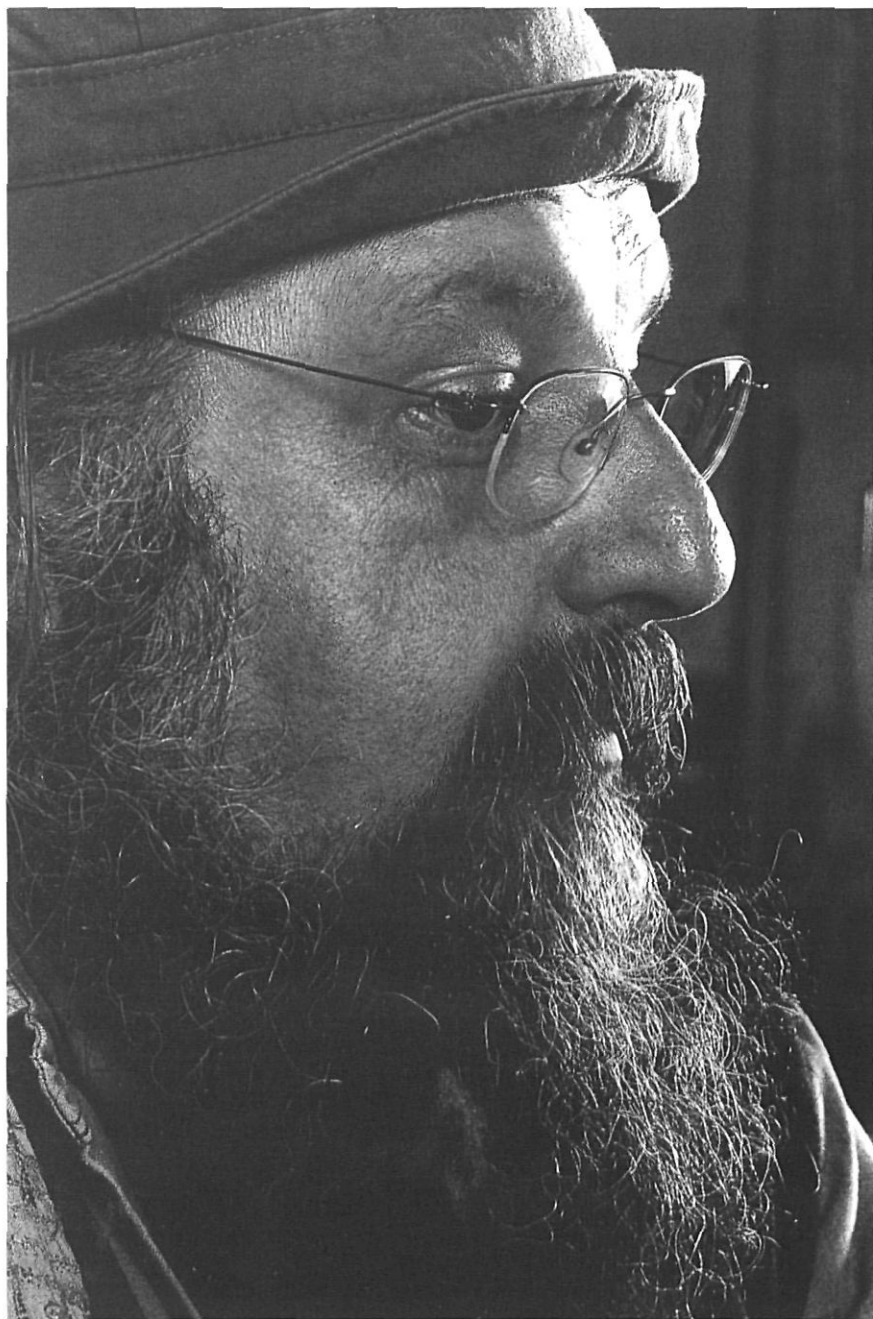
Es va sentir atret per la cançó d'una manera natural, perquè era un element essencial en el seu entorn?

Sí. Em vaig comprar la primera guitarra als dotze anys, amb les mil pessetes que vaig guanyar treballant tot un estiu en una botiga de fruites a Lloret de Mar. El primer grup musical del qual vaig formar part es deia Alfa-Omega. El devíem fundar cap al 1972. Cantàvem temes dels repertoris d'El Grup de Folk, Nuestro Pequeño Mundo, Mocedades... Més endavant vam muntar el conjunt Estils o Stils, on vaig coincidir amb en Ramon Barceló, en Ramon Moreno, la Xon Font, la Neus Seguer, la meua germana Anna, en Quim Alsina i l'Amadeu Font. Devíem cantar junts fins al 1977, més o menys. També vaig estar

a Buballa. Cap al 1974, i sobretot a partir del 1976, anava combinant els recitals amb aquestes formacions amb actuacions que feia jo sol. M'anaven sortint noves oportunitats, com la de cantar al teatre Cartanyà, que era un dels llocs de Girona amb més dinamisme en aquell moment. Anava incorporant al meu repertori cançons populars de caire picaresc. Llavors m'impressionava molt cantar amb en

Xesco Boix, amb qui el Nadal del 1974 vam compartir una vetllada memorable a Girona, durant una campanya dels Drapaires d'Emmaús que va reunir molta gent de tot Catalunya, des de l'Àngel Colom fins a en Lluís Maria Xirinaes, en una recollida de trastos vells per enviar material a països necessitats. Jo llavors tocava la verrea i recordo que vam improvisar un grup per a aquella nit.

Llavors també es dedicava a la recerca de cançons tradicionals...

Amb en David Suñer, la Dolors Puig i altra gent, vam crear La Griella, un grup de recerca de cançó popular. Ens trobàvem a Barcelona amb en Xesco Boix, en Jaume Arnella, en Jordi Pujol i els altres membres d'El Sac de Cançons, el seminari de cançó popular de referència llavors. Ens reuníem amb ells i cantàvem junts les cançons que nosaltres havíem recollit per Anglès, la Cellera de Ter, Girona, Sarrià de Ter, Celrà, Sant Joan de les Abadesses, l'Escala... Recordo que ens ensenya-

ven les cançons avís i àvies molt interessants. Una vegada, per exemple, en vam aprendre unes quantes d'en Matagalls, un home molt divertit que havia lluitat amb els maquis i que llavors vigilava el restaurant que hi havia a dalt de tot de la Costa-roja.

El seu profund coneixement de la cançó tradicional autòctona ha estat decisiu en la seva carrera d'animador?

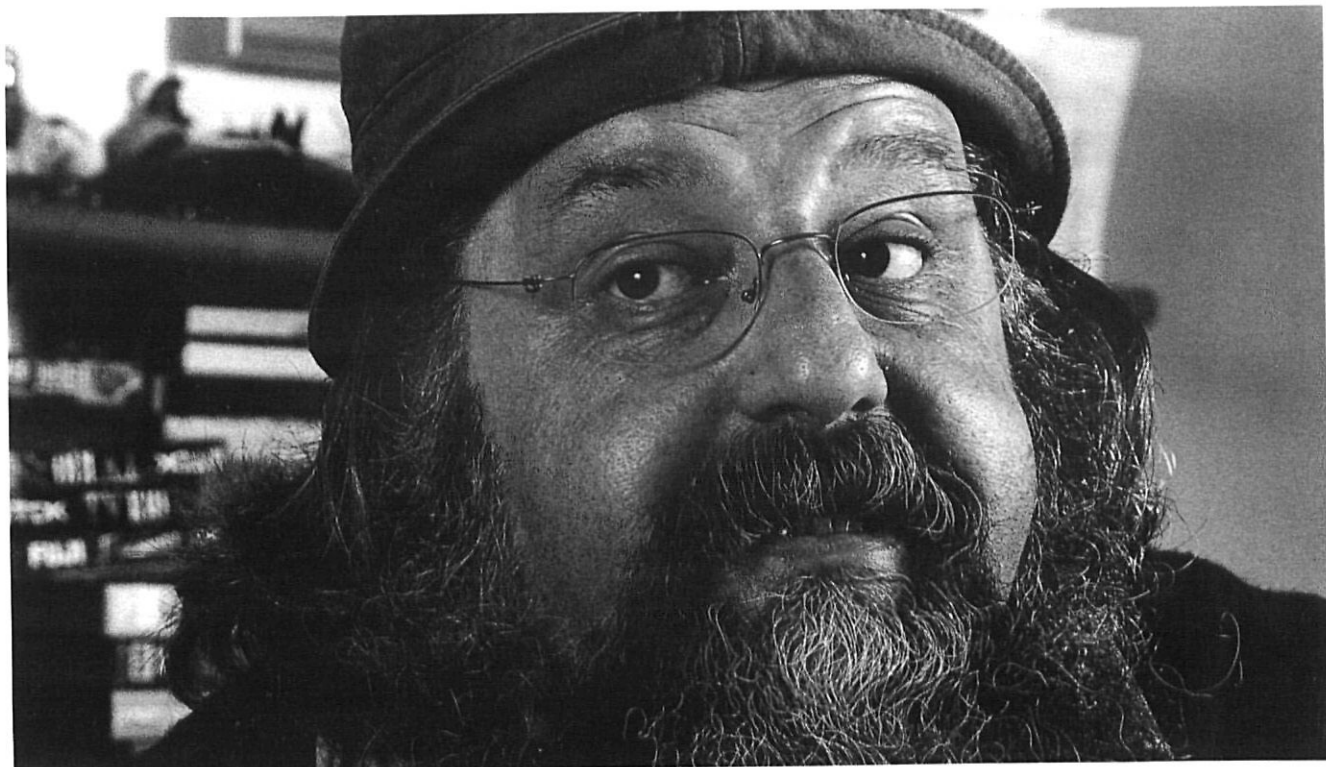
M'ha servit moltíssim, perquè m'ha donat una base. El pòsit d'una cançó popular infantil ens queda sempre. És una part molt important de les nostres

arrels. No és casual que es vagin transmetent de generació en generació cançons com *Sol, solet o Plou i fa sol*. Componc a raig, sense analitzar què em surt, però sempre detecto en el que em surt unes arrels populars. És un misteri. De tant beure de la font de la cançó tradicional del nostre país, tot el que componc té un gust d'aquí. Podem cantar amb moltes ganes les cançons populars d'altres països, però si ens hi fixem una mica ens adonarem de seguida que no són originàries d'aquí. Poden tenir una estructura de cançó popular, però s'han construït d'una manera diferent.

Quan va decidir dedicar-se professionalment a l'animació?

Tot em va anar arribant sense buscar-ho gaire. Primer cantava sobretot a la zona de Girona. Més endavant vaig connectar amb la promotora d'espectacles Enllaç, que em va aconseguir actuacions per tot Catalunya. Gràcies a Enllaç, vaig ampliar el meu camp d'acció cap a Tortosa, Tarragona, etc. Mentre estudiava a Bellaterra, vaig conèixer l'Enric Frigola, un empordanès que dirigia el programa «Mainada» a Ràdio 4. Em convidava a anar-hi sovint. Vam connectar bé. Quan ell va passar a ser responsable dels diversos espais per a infants a Televisió Espanyola a Catalunya, em va oferir de fer de presentador a «Quitxalla», que d'alguna manera volia ser una continuació natural de «Terra d'escudella». Treballava amb en Joan Armengol, l'Anna i altra gent de Comediants. En Francesc Nel·lo coordinava un equip fantàstic de guionistes, format per en Xesc Barceló, en Miquel Obiols i en Josep Maria Vidal. Hi havia en Joan Bas de realitzador. Es feien uns programes molt ben fets, amb una sensibilitat extraordinària per ensenyar a través de la televisió el món cultural del moment i per potenciar els espectacles

“Podria semblar que els animadors, els grups de cercaviles, les companyies de titelles i de teatre per a infants no existim, perquè si no surts a la televisió no existeixes”

d'animació, cançó, titelles, cercaviles i teatre per al públic infantil. Jo anava traient cartes i personatges d'una màquina enorme. Recordo que la Maria Aurèlia Capmany va venir a comentar uns textos que havien enviat uns nens, que en Sisa, acompanyant-se d'uns cròtals, cantava uns poemes d'uns altres nens als quals havia posat música... Era una manera atractiva d'acostar els adults als petits, que és el que convé. Sovint s'intenta que els petits siguin com els grans. Això em sembla un error, perquè els petits no s'han d'amagar del fet de ser petits ni han de viure la infantesa com una etapa que han de superar de seguida. La infantesa és una etapa que no tornaran a viure mai més i han de procurar passar-s'ho tan bé com puguin, sense fer gaire cas als adults que ja voldrien convertir-los en grans. Són els adults que s'han de saber acostar a l'univers dels infants i no al revés. Quan veig un programa de televisió

en què els nens imiten els grans, em sap greu. Tampoc no m'agrada, òbviament, que els adults facin de nens. Els nanos no són babaus i saben reconèixer perfectament quan un adult els escarneix de manera ridícula.

Enyora la seva etapa televisiva?

No l'enyoro, però és evident que hi vaig aprendre molt. Es va anar creant un caliu humà molt agradable entre l'equip que treballàvem en aquell programa. De vegades ens passàvem tot el dia gravant i, per problemes tècnics, la presa bona era la que començàvem a filmar a la una de la matinada. Va ser una etapa interessant. Devia començar cap al 1980 i devia durar fins al 1985, més o menys. El programa pel qual treballava anava canviant de nom i d'estructura cada temporada, però la línia que seguia no variava gaire. Després de «Quitxalla», hi va haver «La cucafera», que ja gravàvem en color, «Xocolata desfeta», «Planeta imaginari»...

El que sí deu trobar a faltar és aquella manera d'entendre la televisió al servei de la formació de l'espectador i d'un entreteniment educatiu...

Això sí... Pel que fa a programes com aquells, malauradament no hi ha hagut continuïtat des de la meitat dels anys vuitanta. S'han perdut els espais dramàtics concebuts per a mainada. No surten a televisió grups o artistes que facin alguna cosa amb cara i ulls per als més petits. S'ha anat a fer el més fàcil: comprar produccions estrangeres de dibuixos animats. La programació televisiva per a mainada s'ha estereotipat. S'ha convertit en una sèrie de dibuixos animats darrere l'altra. No veig que a la televisió la mainada pugui participar en directe en un muntatge de titelles o en un espectacle d'animació o en una sessió en què algú expliqui un conte. Els responsables dels programes de televisió han seguit el sistema més còmode. Paguen un tant i els porten la sèrie

"No trobarem *En Patufet* enlloc més, i si no en fem nosaltres una sèrie de dibuixos animats no la farà ningú de fora"

feta. No s'han de preocupar de res més. No necessiten un equip ni res de tot això. Com els cantautors, els qui ens dediquem als espectacles infantils hem deixat d'aparèixer a la televisió, que ens ignora completament, com si fóssim elements d'una etapa ja superada. Podria semblar que els animadors, els grups de cercaviles, les companyies de titelles i les agrupacions de teatre per a infants no existim, perquè si no

surts a la televisió no existeixes. La veritat, però, és que continuem fent una feina de formigueta i que funcionem prou bé com per guanyar-nos la vida amb el nostre ofici. És una llàstima que la nostra televisió no ajudi a divulgar els contes de la nostra cultura, per exemple. Em sembla molt bé que coneguem els contes bons de fora, però em sap greu que no potenciem els propis. No trobarem *En*

Patufet enlloc més i si no en fem nosaltres una sèrie de dibuixos animats no la farà ningú de fora. No es tracta de refusar el que és de fora, però tampoc no podem anar perdent el que és nostre. No se senten mai a la televisió, per exemple, cançons tradicionals infantils del país. Diuen que tothom ja se sap el *Sol, solet*, però tampoc no veig que a la televisió es provi de renovar el repertori popular amb altres cançons noves. Tampoc no es busquen alternatives. Quan vaig a una escola bressol, intento entrar-hi a poc a poc, cantant d'una manera suau, sense apujar gaire el volum. Procuo cantar-hi les cançons de tota la vida, que els nens de dos i tres anys ja saben, i de mica en mica vaig incorporant-hi algun tema meu molt senzill i fàcil de cantar. Al final t'adones que han acabat assumint amb naturalitat la cançó nova que els has cantat, si l'has sabuda introduir bé. M'he trobat amb pares que m'han preguntat per què encara no he gravat mai *El tren de la bruixa no em fa por*, una cançó meua d'aquestes que ha anat entrant en aquests ambients i que fins i tot me l'he trobada en el cançoner d'algun esplai. La cançó es va escampant.

Creu que Televisió de Catalunya no compleix una funció de servei públic?

No tracta prou sobre les coses del país i no fomenta l'esperit crític, probablement perquè al poder no l'interessa que els ciutadans es puguin arribar a treure la bena que els tapa els ulls. Té por que aprenguem a analitzar la realitat i que acabem dient coses que ara no diem. Si hi hagués més sentit de l'exigència entre les persones que ocupen càrrecs públics privilegiats, s'arreglarien moltes coses ben de pressa. Cada vegada es traspassen més responsabilitats a l'escola i el cert és que l'escola va molt carregada. No ho pot acabar fent tot. Al cap i a la fi, els nens

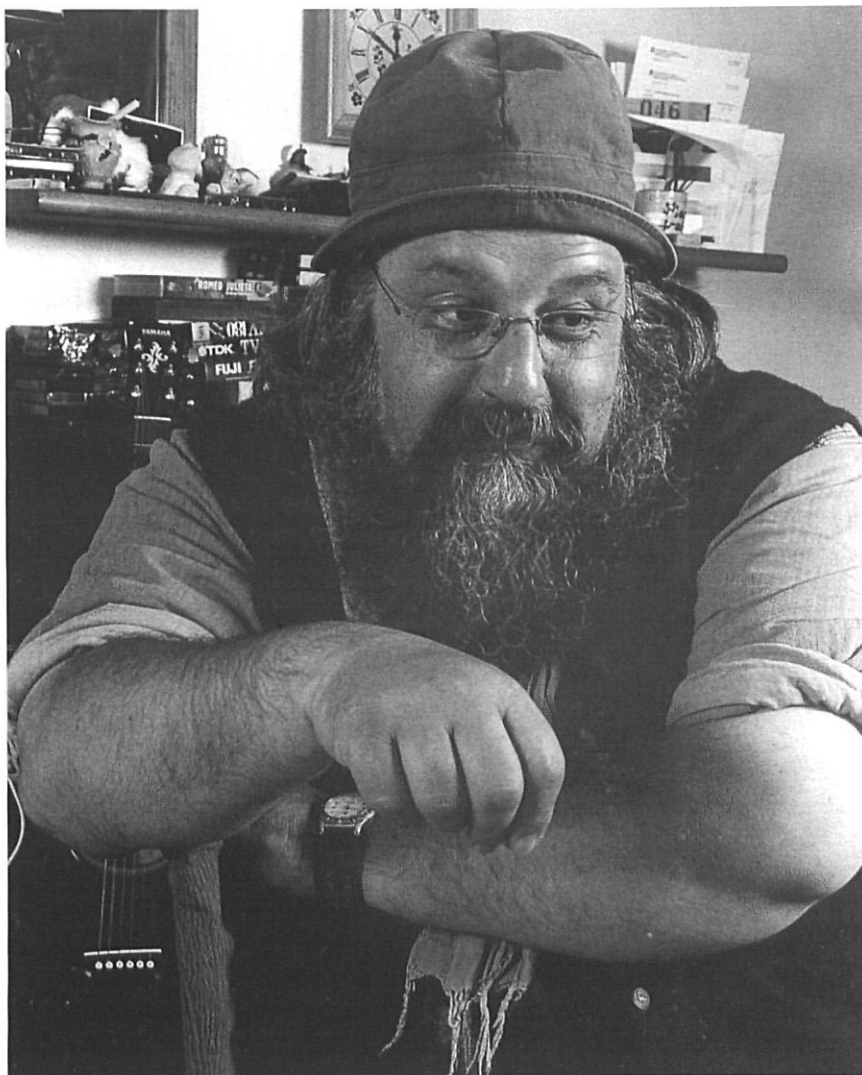
només hi passen cinc hores al dia. La resta del dia són a casa o al carrer, on hi ha molta feina a fer...

Vostè es defineix com un "animador"...

Utilitzo la música, però no em defineixo com un músic. Utilitzo els contes o les rondalles, però no sóc un explicador de contes o un rondallaire. Utilitzo recursos del teatre, però no sóc un actor. Tot això ho tinc molt clar. Però què sóc, doncs? Amb en Xesco ens definíem com a animadors. Un dia vaig anar a l'oficina de l'atur perquè m'havien de fer un contracte per a un programa de ràdio. M'havien d'apuntar en algun apartat. No volia constar com a locutor, encara que en feia, ni com a pedagog, encara que n'era. Vaig demanar que m'apuntessin com a animador. Però només hi havia animadors culturals, animadors turístics i animadors de còmic... No hi havia un capítol per a animadors infantils. És a dir, legalment no existia el meu ofici. Al final vaig haver de constar com a músic o cantant... Sempre m'ha agradat jugar amb les paraules. Ja que el meu ofici segons la llei no existia i igualment havia de donar la nota, vaig decidir que si feia d'animador per a mainada em podia presentar com un "animador".

A més, ha estat fundador d'un parell de col·lectius d'"animadors"...

Al començament, cap al 1976, anava a cursets que feia en Xesco Boix a les escoles d'estiu de Barcelona. Ens hi anàvem trobant cada estiu, durant un parell o tres d'anys, ell, en Jep Valls, en Toni Giménez, en Noè Rivas... De mica en mica vam anar creant un grupet. Després d'assistir al curs, ens reuníem a casa de l'un o de l'altre. Sentíem la necessitat de compartir les peripècies de la nostra feina. L'ofici de cantant és un ofici de solitud. Sempre m'ha cridat l'atenció una frase de Janis

Joplin. És la que comenta que després de fer l'amor amb cent mil persones, que era el que per a ella era cantar en un concert, al cap i a la fi se'n tornava a casa a dormir tota sola. La veritat és que en una actuació et sents molt bé i potser aconsegueixes que la gent també se senti molt bé. Però quan s'acaba et quedes en un estat de solitud total i et passes el viatge de tornada conduint cap a casa tot sol amb les teves cabòries. Llavors tots els animadors respiràvem molt aquesta solitud. Teníem ganes de compartir les nostres experiències. Per això ens reuníem. Més endavant ens va semblar que havíem d'explicar a la gent que entre nosaltres no hi havia competència, sinó que precisament ens venia de gust fer feina junts. Quan ho vam veure clar érem cinc: en Xesco Boix, en Lluís Maria Panyella, en Noè Rivas, en Toni Giménez i jo. Vam

batejar-nos com a col·lectiu amb el nom de Cinc dits d'una mà i vam editar el 1984 un cançoner a Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Ens Xesco ens aglutinava. Era el que tenia més experiència i ens obria camí. Vam fer algunes actuacions junts amb un repertori compartit, a Barcelona, Mataró, Manresa... I vam treure també una casset, *Som de pas*. Després de la mort d'en Xesco, el grup es va anar disgregant lentament. Molts anys més tard, vam coincidir amb en Pep López que havíem de fundar un col·lectiu que reunís tots els animadors per a mainada. D'aquesta manera va néixer l'Associació de Músics i Animadors Professionals d'Espectacles Infantils (AMAPEI), que es va donar a conèixer al públic amb un disc col·lectiu el 2001. I anem fent. No parem...